

Wspólne stanowisko Komitetu Psychologii PAN oraz naukowych towarzystw psychologicznych w sprawie społecznej odpowiedzialności w komunikowaniu o doświadczeniach traumatycznych dzieci, w tym w szczególności o przypadkach przestępstw o charakterze seksualnym

Narażenie dzieci na traumę, w tym przemoc seksualną, jest jednym z najpoważniejszych problemów mających rozległe konsekwencje dla dobrostanu jednostek oraz zdrowia publicznego na świecie. Według najbardziej aktualnych szacunków (Moody i in., 2018), problem przemocy seksualnej wobec dzieci, w różnych formach, dotyka w krajach europejskich około 14% dziewczynek i 6% chłopców. Sprawcy tego typu przestępstw pochodzą z różnych środowisk, a przemoc seksualna może mieć miejsce zarówno wewnątrz rodziny, jak i poza nią. Doświadczenie przemocy seksualnej w dzieciństwie ma swoje długotrwałe, negatywne skutki dla funkcjonowania i zdrowia osób nim doświadczonych (Oddone Paolucci, Genuis i Violato, 2001). Wśród czynników zwiększających prawdopodobieństwo obniżenia dobrostanu w przyszłości wskazuje się narażenie na wtórną wiktyimizację, czyli ponowne doświadczanie przez ofiarę przestępstwa jego negatywnych konsekwencji ze strony otoczenia. W przypadku dzieci, a szczególnie nastolatków, dla których przynależność do grupy oraz akceptacja przez rówieśników mają krytyczne znaczenie dla prawidłowego rozwoju i równowagi emocjonalnej, doświadczenie wtórnej wiktyimizacji może pogłębić i tak dramatyczne skutki przemocy seksualnej (Hébert i in., 2016).

Wiedza dotycząca przeciwdziałania wtórnej wiktyimizacji jest powszechnie dostępna i znalazła przełożenie na procedury stosowane w postępowaniu policji, prokuratury i sądów. Należy zaznaczyć, że badania (Tandon, 2007) wskazują na szczególną rolę dziennikarzy w przypadku informowania o przestępstwach popełnionych na małoletnich, gdyż to właśnie dzieci będące ofiarami są szczególnie narażone na szkody wyrządzone poprzez niewłaściwe informowanie o przestępstwach. Kluczowe znaczenie mają tutaj kwestie zupełnie podstawowe — empatia wobec cierpienia dzieci, traktowanie ich z szacunkiem, respektowanie ich godności, zachowanie poufności, uwrażliwienie na możliwe szkodliwe następstwa. To te obszary wskazuje jako zasadnicze dla pracy dziennikarzy The Dart Center for Journalism and Trauma (www.dartcenter.org), organizacja powstała w celu kształcenia w zakresie relacjonowania o zdarzeniach traumatycznych.

W niektórych przypadkach jedną ze skrajnych konsekwencji przemocy seksualnej wobec dziecka może być jego śmierć (np. samobójcza). Sposób informowania o takich zdarzeniach również powinien wpisywać się ogólnie przyjęte standardy. Liczne badania (np. Phillips & Carstensen, 1986; Niederkrotenthaler i in., 2020) pokazały, że nieodpowiedzialne informowanie o popełnionych samobójstwach w mediach może prowokować osoby znajdujące się w kryzysie psychicznym do podejmowania prób samobójczych. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w 2016 roku opublikowała zalecenia dla mediów, powołując się na 50 lat badań nad imitacją i naśladownictwem (Bandura, Ross i Ross, 1963). Wytyczne WHO zalecają m.in. unikanie skandalizacji i rzucających się w oczy nagłówków, ograniczenie wykorzystania zdjęć i filmów wideo oraz zachowanie szczególnej ostrożności w przypadku zdarzeń z udziałem osób publicznych (Meindl i Ivy, 2017).

Choć współczesnych Polaków wiele różni, nadal dla większości z przedstawicieli naszego społeczeństwa, jedną z nadrzędnych grup wartości pozostaje rodzina, w tym ochrona dzieci (CBOS, 2020). Biorąc pod uwagę przywoływaną w tym stanowisku wiedzę dotyczącą konsekwencji przemocy seksualnej oraz nieprawidłowego sposobu informowania o tego rodzaju przestępstwach, apelujemy do przedstawicieli wszystkich uczestników debaty

publicznej, a zwłaszcza mediów o powściągliwość w przekazywaniu informacji o przypadkach krzywdzenia dzieci. Apelujemy o podchodzenie do tych niezwykle delikatnych spraw z dyskrecją, empatią i wrażliwością. Niech pogoń za sensacją oraz chwilowa korzyść nie przesłania nadrzędnego dobra, jakim dla wszystkich powinna być ochrona małoletnich ofiar.

Jednocześnie apelujemy do przedstawicieli organizacji politycznych o zaniechanie posługiwania się medialnymi opisami krzywdzenia małoletnich w aktualnych rozgrywkach politycznych. Choć spory polityczne bywają związane z ostro formułowanymi poglądami i często są bezpardonowe, to wierzymy, że da się wskazać takie obszary, które z tej perspektywy powinny być wyłączone. Z całą pewnością jednym z nich jest dobro pokrzywdzonych dzieci.

Prof. dr hab. Michał Harciarek, Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN

Prof. dr hab. Przemysław Bąbel, Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Psychologii
Behawioralnej

Dr hab. Małgorzata Dragan, prof. UW, Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Badań nad
Stresem Traumatycznym

Dr hab. Tomasz Grzyb, prof. USWPS, Przewodniczący Polskiego Stowarzyszenia
Psychologii Społecznej

Dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz, prof. UWM, Przewodnicząca Polskiego
Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka

Dr Katarzyna Orlak, Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Psychologicznego

Agnieszka Tousty-Ingielewicz, Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i
Behawioralnej